

TEMA

Kulturen i det kristne fællesskab

AF FLEMMING BAK POULSEN

.....

Hvad gør vi, når der bliver sat lighedstegn mellem kristendom og en bestemt kultur, som jeg ikke føler mig hjemme i? Hvordan løser vi udfordringerne i mødet mellem ungdoms- og voksenkultur i menighederne? Kan man være et åbent og rummeligt fællesskab og samtidig have en tydelig profil?

Det er nogle af de spørgsmål, som denne artikel er blevet sat i gang af.

Sprængstof

Forholdet mellem kultur og kristendom er spændende, komplekst og fuldt af sprængstof – både i teori og praksis. Sådan har det været lige fra kristendommens fødsel, hvor et af de store spørgsmål var, hvordan

hedningekristne skulle forholde sig til den jødiske kultur, som kristendommen jo udsprang af.

I vores vestlige, danske kultur diskuterer vi ikke så ofte omskærelse og spiseregler, men mange af de til tider skarpe meningsudvekslinger, vi oplever, handler (blandt andet) om kristendommens forhold til kulturen: Musik, vielse af homoseksuelle og samspillet med kirker med en anden teologi for nu at nævne nogle eksempler.

Dengang som nu er der vigtige ting på spil i disse debatter, som i sidste instans også handler om, hvordan vi bevarer evangeliets sandhed i mødet med forskellige kulturelle strømninger.

Ofte ser man en dobbelt uenighed i denne type debatter. Man er uenige om, hvad man er uenig om – og det gør selvsagt debatten

vanskelig. Er det et spørgsmål om kultur eller teologi, vi diskuterer?

Det er et spændingsfelt. For rigtig mange ting kan gøres til et spørgsmål om teologi – og dermed være ganske principielt (hvis man har den tilbøjelighed), eller det kan gøres til et spørgsmål om kultur – og dermed være mere relativt og op til den enkelte (hvis man har den tilbøjelighed). I praksis blander kultur og teologi sig ofte sammen, så det er svært at afgøre, hvor det ene begynder, og det andet hører op.

Inspiration fra international mission

Inden for international mission er der gjort mange erfaringer med og overvejelser om kristendommens møde med forskellige kulturer. Jeg vil forsøge at hente inspiration

Flemming Bak Poulsen; Forholdet mellem kultur og kristendom er spændende, komplekst og fuldt af sprængstof – både i teori og praksis

herfra ved at inddrage missiologen Paul G. Hieberts tanker om det, han kalder "kritisk kontekstualisering".¹ Når kristendommen møder en ny kultur, forestiller han sig, at en vellykket kontekstualiseringsproces løber igennem fire faser:²

Den første fase handler om at opnå *forståelse* af den lokale kultur. Det sker gennem en undersøgelse af kulturen, hvor missionæren og lokale kirkeledere leder menigheden i en ukritisk indsamling af materiale om kulturen og dens traditioner. Målet i denne fase er udelukkende at opnå forståelse af kulturen – ikke at bedømme den.

Den anden fase handler om at foretage en *fortolkning* af relevante bibelsteder og forsøge at bygge bro til kulturen. Dette sker i fællesskab mellem missionæren og den lokale ledelse, og det er især her, missionæren har noget at bidrage med, da han ofte er uddannet i bibeltolkning og kulturforståelse. Men samtidig er det vigtigt, at de lokale selv kommer i gang med at læse og forstå Bibelen.

Den tredje fase består i at *vurdere* kulturen og de gamle traditioner kritisk på baggrund af den nye forståelse af Skriften. Her er det især de lokale, der i kraft af deres gode kendskab til kulturen har noget at bidrage med. På baggrund heraf må der træffes

beslutninger om, hvordan man som kristen skal forholde sig til forskellige kulturelle fænomener.

Nogle traditioner/ritualer kan bevares, andre må forkastes; nogle kan modificeres eller nytolkes, andre må erstattes af nye specifikt kristne ritualer (f.eks. dåb og nadver). Det er vigtigt, at det er de lokale kristne, der træffer den endelige afgørelse, ikke bare fordi de kender kulturen bedst, men også fordi man derved undgår, at de kristne livsytringer bliver noget påtvunget, og at missionæren får en slags politibetjent-rolle.

Den fjerde fase er så at *etablere* en ny kristen praksis i den pågældende kultur. De beslutninger, der er truffet, må komme til udtryk i konkrete ritualer, der udtrykker den kristne betydning af begivenheden. "Et sådant ritual vil være kristent, fordi det eksplicit forsøger at udtrykke bibelsk lære. Det vil samtidig være kontekstuel, fordi kirken har skabt det ved at bruge former, som folk forstår i deres egen kultur."³

Gennemgående principper

Hieberts fire faser har altså fokus på henholdsvis 1) *forståelse* af kulturen, 2) *fortolkning* af Bibelen, 3) *fornylelse* i mødet mellem kristendommen og kulturen og 4) *formgivning* af resultaterne af dette møde.

Hiebert gør i øvrigt opmærksom på tre vigtige principper, der løber igennem processen. Der er stærke kræfter i kulturen, så det er vigtigt, at den får modspil af sunde autoriteter:

For det første må Bibelen tages alvorligt som norm for tro og liv. Det er afgørende, at kristne i nye kulturer lærer at forholde sig til og bruge Bibelen.

For det andet må vi anerkende, at Helligånden virker i alle troende, der er åbne for Guds ledelse. Det almindelige præstedømme spiller en væsentlig rolle, og det gør, at vi i mødet med andre troende må have en ydmyg og åben holdning. Måske har de set noget, vi ikke selv har opdaget.

For det tredje skal kirken globalt set fungere som et tolkningsfællesskab. Kristne fra andre kulturer kan nemlig bedre afsløre vores kulturelle fordomme og de fejlfortolkninger, de medfører. Dette gælder både på tværs af kulturelle og historiske grænser: Kirkehistorien er også en del af dette tolkningsfællesskab.

Lys over danske kulturmøder

Jeg tror, Hieberts fire faser kan være nyttige, når vi i Danmark oplever, at der opstår udfordringer på grund af forskellige kulturer. Rollerne er måske ikke altid så enty- ➤

Flemming Bak Poulsen, f. 1974
 Forlagsredaktør Lohse/LogosMedia
 Ungdomspræst i Skelgårdskirken
 Fritidsprædikant i LM

dige som i modellen, men der er alligevel vigtige overvejelser at gøre sig i hver af de fire faser.

Forståelsesfasen er vigtigere, end vi måske lige forestiller os. Vi kan let gå galt af hinanden, fordi vi tror, vi ved, hvad den anden tænker. Vi bor jo trods alt i det samme land. Men der er større forskel på os, end vi ofte forestiller os. Samtidig har arbejdet med at formulere og forstå, hvad der er vigtigt for os, den gavnlige sideeffekt, at vi – forhåbentlig – føler os hørt og forstået.

Mange konflikter bliver forværret unødvendigt, fordi en af parterne ikke oplever sig hørt eller forstået. Derfor er det også vigtigt, at der ikke i den første fase skal ske en bedømmelse af de forskellige kulturelle udtryk. Målet er at forstå og forklare. Jeg tror, det kan give et godt afsæt for en videre proces, for eksempel hvis der er uenighed mellem unge og ældre, eller hvis nogen føler sig klemt af en bestemt kultur i menigheden.

I *fortolkningsfasen* vil der – ligesom det er tilfældet i international mission – ofte være nogen, der har en slags ekspertrolle også i en dansk sammenhæng. Nogen har større bibelsk overblik og forståelse. Men det er afgørende, hvordan denne ekspertrolle forvaltes. Målet må være at få mennesker til

at forholde sig til Bibelens autoritet – ikke ekspertens. Der er afgørende forskel på, om eksperten fortæller dig, hvad der er det rigtige, eller vi sammen når frem til en tolkning af teksterne. Det første binder folk til eksperten. Det andet til Kristus i Skriften.

Denne pointe bliver endnu tydeligere i tredje fase. I *fornyelsesfasen* er det en nøgle for Hiebert, at det er de nye troende selv, der skal træffe beslutningerne om, hvilken kristen praksis, der giver mening i deres kultur.

Det kan måske være svært at overføre direkte til en dansk sammenhæng, hvor rollerne ikke er helt så entydige, men jeg tror, det kan være sundt, at vi bliver udfordret til at lade unge og nye troende tage ansvar i (dele af) menighedens arbejde. Det er udviklende, og det er at tage det almindelige præstedømme alvorligt.

Den fjerde fase, som jeg har kaldt *formgivningsfasen*, handler om at føre beslutningerne ud i praksis. Det er vigtigt, at der kommer noget konkret ud af processen: Ændring i mødeform eller -indhold, indførelse eller afprøvning af nye tiltag, eller en fornyelse af de eksisterende arrangementer. Noget kan måske virke kunstigt til at starte med, men fungerer efter en tilvænningsperiode. Andet bliver man måske

enige om at opgive efter at have prøvet det af i en periode. Men villighed til at prøve ting af er vigtig, for at processen kan blive mere end ord. Den skal helst munde ud i en kristen og bibelsk praksis, som passer bedst muligt til de lokale forhold.

Ingen standardløsninger

Pointen med Hieberts fire faser er ikke at skematisere virkeligheden – hverken i Danmark eller internationalt. Men jeg tror, der er nogle vigtige holdepunkter for os, når vi oplever kultursammenstød i vores menigheder. Hvordan vi så bedst muligt folder det ud i vores egne liv og menigheder, ja det er opgaven ...

- 1 Kontekstualisering kan defineres som det at "overføre Bibelens budskab, sådan som det bliver forstået og modtaget af mennesker i én kultur, til mennesker, der befinder sig i en helt anden kulturel sammenhæng." Se Arne Helge Teigen: "Kontekstualisering som udfordring til luthersk teologi", *Budskabet* 4/2005.
- 2 Paul G. Hiebert, *Anthropological Reflections on Missiological Issues*. Grand Rapids, Baker, 1994, s.88-92
- 3 Samme s.90-91 – min oversættelse